

GAZDASÁGTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ.

Vierteljahrsschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte.¹⁾ (Az új nemzetközi szakfolyóirat.) Amióta 1900. évben a Berlinben kiadott „Zeitschrift für Social- und Wirthschaftsgeschichte“ (Társadalom- és Gazdaságtörténelmi Folyóirat) megszűnt, a Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle egyedül szolgálta a szaktudományt az összes kulturnemzetek irodalmában. A gazdag és tartalmas szakirodalom, a mely különösen utolsó időben jelent meg, folyóiratunkon kívül nem rendelkezett önálló organummal, úgy hogy — hazánk határain kívül — a tudományos eszmecsere nélkülözött egy oly központi irodalmi szervet, a melyben a kutatás eredményei időközönként összefoglaltattak volna. Külföldön az utolsó évek gazdaságtörténelmi irodalmát részint általános jellegű történelmi, részint nemzetgazdasági és társadalomtudományi²⁾ folyóiratok ismertették. Ott jelentek meg a lapközlésre szánt értekezések és cikkek is. Ezen sok tekintetben kifogásolandó állapot megszűntetése és központi (nemzetközi jellegű) szakirodalmi organum megteremtése céljából, a VII. évfolyammal megszűnt „Zeitschrift“ volt szerkesztői közül ketten, Bauer István bázeli egyet. tanár és Hartmann L. M. bécsi egyet. magántanár a folyó év elején Below György György tübingai egyet. tanár, jeles szaktudóssal összeállván, nemzetközi szerkesztő-bizottságot szerveztek. A bizottságban Espinas G. a franciaia, Pirenne H. a belga, Salvioli J. az olasz, Vinogradoff P. az angol és Ludwig T. (a kiadókkal együtt) a német szaktudományt képviselik. A rendező-bizottság titkára Kaser Kurt bécsi egyet magántanár. A szervezés eredményeként az új „Társadalom- és Gazdaságtörténelmi Évnegyedes Folyóirat“ első kötetének első füzeté változatos és elég gazdag tartalommal jelent meg, a melynek borítéklapján azon írók nevei közölvék, a kik az új irodalmi vállalathoz munkatársakul szegődtek. A munkatársak névsora ugyan valószínűen még nincs lezárva, de azért már mostani összeállítására is aziránt kezeskedik, hogy ezen évnegyedes folyóirat magas, tudományos színvonalra emeltetvén, nemcsak önálló, német, angol, franciaia

¹⁾ I. évf. 1. füzet. Leipzig, Hirschfeld. 1903. Ára (évfolyamonként) 24 kor.

²⁾ Franciaországban újabb időben kivált szociológiai szemlék (Revue Intern. de Sociologie etc.), Németországban államtudományi folyóiratok. Mindenütt természetesen első sorban a történettudományi és a gazdaságtudományi folyóiratok tették közzé a legtöbb szakdolgozatot.

és olasz nyelven megjelenő dolgozatokkal fogja növelni a szakirodalom értékességét, hanem mindenkor a gazdaságtörténelmi kutatás nemzetközi állásának gondos és kimerítő ismertetését és összefoglalását nyújtani fogja. Hazánk szakirodalmát Acsády Ignác, a M. Tud. Akad. tagja és Kováts Ferencz, e Szemle szerkesztője képviselik. Az ausztriai munkatársak közül említendők Friedjung (Bécs), Kaindl (Czernovicz), Loserth, Luschin és Uhlirz (Gráz) és Swoboda H. (Prága). A német írók névsora véleményünk szerint a legtöbb kiegészítésre szorúl, habár többek közt eddig is Adler György, Breysig, Dänell, Darmstädter P., Fuchs K. J., Gothein Éberhard, Keutgen, Kühné, Mollwo, Rietschel, Schaubé, Werminghoff és Wolf Gyula jelentkeztek. Érzékeny veszteséget szenvedne a vállalat, ha Bücher, Lamprécht, Schmoller, Sombart és Stieda közreműködését nem nyérné meg. — A svájci szaktudósok közül Buomberger, Caro György, Geering, Heusler és Zycha; az olaszok közül Beloch Gyula, Calissé és Loria, a francziák közül Dieudonné, Guiraud, Masson, Schatz, Viard és Yver (itt ismét Sayous E., a jeles banktörténész hiányzik), a belgák közül Des Marez, az angolok közül Cunningham, Maitland, Poole és Seeböhm s az oroszok közül Greaves és Kowalewsky emelendők ki. Kifogásolnunk kell azt, hogy hazánk irodalmának képviselői szerényen meghúzódni kénytelenek az „Oesterreich-Ungarn“ gyűjtőnév alatt, míg például Bugge a kis Norvégiát (miért nem „Schweden-Norwegen“?) büszkén és önállóan képviseli.

Az első füzethez mellékelt programmból kiemeljük, hogy a folyóirat minden kor és nép gazdasági állapota és fejlődése tanulmányozásának van szentelve s hogy tartózkodik egyrészt az elméleti nemzetgazdaságtan problémáinak fejtegetésétől, másrészt pedig a modern társadalmi és gazdaságpolitikai kérdések érintésétől. Szigorúan történelmi irányzatával a történelem és a társadalomtudomány közös szükségleteit szolgálja azáltal, hogy a gazdasági jelenségek fejlődését és az (azokat előidéző) okokat kutatja fel, mi által az összes országok (így!) gazdaságtörténelmi gócpontját képezendi. A folyóiratban tehát oly dolgozatok vétetnek fel, a melyek a múlt gazdasági jelenségeit, valamint annak gazdaságpolitikáját exakt módon tárgyalják. (Okmányanyag közzététele sincs kizárva.) Az önállóan vagy más folyóiratok hasábjain megjelenő szakmunkákat részint birálatok, részint könyvészeti összeállítások útján ismertetik az olvasóval.

Maga a füzet öt értekezést, két kisebb közleményt (miscellanea) és számos ismertetést tartalmaz. Az értekezések sorát Pirenne H. francia nyelven írt tanulmánya nyitja meg, a ki Ypres, posztóiról híres flandriai város népességének 15. századbeli számlálásait ismerteti. A több tekintetben érdekes dolgozat eredményei közül kiemeljük, hogy ezen város lakosság száma az eredeti háztartás-jegyzékek adatai szerint 1412. évben 10.736-ról 1506. évben 9563-ra apadt. Az apadás a háztartások számánál

erősebb volt, mint az egyénekénél, úgy hogy 1506. évben 10 háztartásra 40—42, 1412. évben pedig csak 32—34 egyén jutott. Ezen jelenséget értekező az ipari foglalkozás változó intenzivitásával hozza összefüggésbe (mennél virágzóbb az ipari élet, annál kevesebb az egy családra jutó egyének száma, mert könnyebb az önállósítás). Az értekezésben ezenkívül még a lakosságnak nem, állapot, foglalkozás és gazdasági helyzet szerinti csoportosítását találjuk. — Schönhofeld G. (németül) a 15. század elején Münden városában létezett bér- és árviszonyokról, Salvioli J. pedig (olasz nyelven) Sziciliának 16. és 17. századbeli telepítéséről értekezik, mely utóbbi dolgozat a tulajdon történetéhez értékes adalékokat szolgáltat. Bauer I. (németül) feltárja mindazon körülményeket, a melyek az 1802. évi angol tanoncz-védelmi törvény hozatala és az 1890. évi berlini munkásvédelmi kongresszus közötti időben, az első kísérletektől a nemzetközi munkásvédelem irányelveinek általános elfogadásáig, — a társadalom magatartását a munkásvédelemmel szemben befolyásolták. Ötödiknek Friedjung Henrik lép az értekezők sorába, a ki az ausztriai parasztfelszabadítás eszméjének ellenfeleit ismerteti. A kisebb közleményekben Below Gy. és Hartmann L. M. némely, a középkor elején használt mezőgazdasági műszót (Allmende, gemeine Mark, — Fiuvalida) elemeznék. Az irodalmi rovatban különösen kiemelendő Seebom, a „törzsszervezet az angolszász jogban“ című új munkájának beható és alapos ismertetése Vinogradoff tollából, valamint Espinas kimerítő tudósítása néhány 1901. évben megjelent francia gazdaságtörténelmi munkáról.